

Raad voor de
rechtspraak

De minister voor Rechtsbescherming
drs. S. Dekker
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Strategie

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

t (088) 361 00 00
f (088) 361 0022
www.rechtspraak.nl

datum 6 november 2018
doorkiesnummer 088-361 33 17
e-mail voorlichting@rechtspraak.nl
ons kenmerk UIT 11245/Strat/RB/eb
uw kenmerk -
onderwerp Aanbieding rapport “Slachtoffervoorzieningen in de rechtspraak”
bijlage(n) 1

Geachte heer Dekker,

Met deze brief bied ik u het onderzoeksrapport ‘Slachtoffervoorzieningen in de rechtspraak’ aan.

Het slachtoffer heeft in Nederland door de jaren heen een steeds prominentere positie in het strafrecht verworven. In wet- en regelgeving zijn slachtofferrechten inmiddels stevig verankerd en zij worden regelmatig verruimd. De actievare rol van het slachtoffer heeft ook een keerzijde. Door gebruikmaking van zijn rechten treedt het slachtoffer in het strafproces meer op de voorgrond en dat kan op gespannen voet komen te staan met zijn beschermingsbehoeften. Het gaat dan bijvoorbeeld om bescherming tegen inbreuken op zijn privacy, maar ook tegen ongewilde confrontaties met de verdachte. De uitbreiding van slachtofferrechten gaat aldus gepaard met een toenemende behoefte bij slachtoffers aan specifieke voorzieningen waarmee die bescherming kan worden geboden.

De Rechtspraak is de afgelopen jaren in toenemende mate met deze behoefte van slachtoffers geconfronteerd. Daarbij moet in aanmerking genomen worden dat de bemoeienis van de Rechtspraak in feite beperkt is tot al hetgeen zich rond de zitting afspeelt en dat de Rechtspraak in de keten in hoge mate afhankelijk is van de inspanningen van openbaar ministerie (OM) op het gebied van goede slachtofferbegeleiding.

De benadering van slachtoffers is verweven met het primaire proces van de rechtspraak. Daarnaast is het treffen van voorzieningen ten behoeve van slachtoffers sterk afhankelijk van lokale situatie. Slachtoffervoorzieningen behoren daarmee primair tot het domein van de individuele gerechten. De Raad voor de rechtspraak (hierna: ‘de Raad’) heeft een coördinerende en faciliterende rol. Om aan de behoefte van slachtoffers aan specifieke voorzieningen tegemoet te komen en daarin enige uniformiteit na te streven heeft de Rechtspraak in 2012 de [‘Modelregeling inzake passende verblijfsomgeving slachtoffers’](#) (hierna: de Modelregeling) vastgesteld. Daarin worden gemeenschappelijke vertrekpunten van de rechtbanken en gerechtshoven beschreven met betrekking tot de bejegening van slachtoffers en het aanbod van slachtoffervoorzieningen in de gerechtsgebouwen.

Raad voor de
rechtspraak

datum 6 november 2018
kenmerk UIT 11245/Strat/RB/eb
pagina 2 van 4

Het gaat daarbij in het bijzonder om de identificatie van een bezoeker van het gerechtsgebouw als slachtoffer en de wijze waarop het slachtoffer vervolgens wordt bejegend, geïnformeerd, opgevangen, begeleid en beschermd voorafgaand, tijdens en na afloop van een strafzitting.

Een grondige evaluatie van deze Modelregeling heeft niet eerder plaatsgehad, terwijl er ondertussen in de politiek en uit onderzoeken onder slachtoffers aandachtspunten naar voren komen die doen vermoeden dat verbeteringen nodig zijn. De Raad heeft in deze omstandigheden na overleg met de gerechten aanleiding gezien om opdracht te geven tot onderzoek met als doel het in kaart brengen van de concrete maatregelen die de rechtbanken en gerechtshoven mede in het licht van de Modelregeling hebben getroffen om een zorgvuldige en respectvolle bejegening van slachtoffers te bevorderen en te borgen. De resultaten van dit onderzoek zijn in het onderzoeksrapport beschreven.

Conclusies

Uit het onderzoek volgt dat de correcte en invoelende bejegening van slachtoffers bepaald de gewenste prioriteit heeft binnen de Rechtspraak. Er zijn belangrijke stappen gezet. In elk gerechtsgebouw zijn voorzieningen voor slachtoffers aanwezig, zoals een aparte ruimte waar zij kunnen wachten voor of tijdens een rechtszaak. In risicovolle zaken is er intensieve begeleiding van het slachtoffer en worden er waar nodig ook buiten het gerechtsgebouw beschermingsmaatregelen getroffen. Bijvoorbeeld door het slachtoffer van en naar een parkeerplaats te begeleiden.

Het onderzoek laat zien dat het van groot belang is om al in een zo vroeg mogelijk stadium op de hoogte te zijn van specifieke wensen van slachtoffers. Die kennis stelt het gerecht in staat om voorbereidingen te treffen en maatwerk te leveren. Werkwijzen die hiermee samenhangen verschillen per gerecht. Dat geldt ook voor de mate van pro-activiteit van slachtoffers. Daardoor is niet steeds geborgd dat enerzijds het slachtoffer steeds op de hoogte is van beschikbare voorzieningen en anderzijds het gerecht tijdig is geïnformeerd over de behoefte aan het gebruik daarvan.

Door het Landelijk Overleg Vakinhoud Strafrecht (LOVS) van de rechtbanken en gerechtshoven zijn verschillende landelijke handreikingen en gezamenlijke uitgangspunten ontwikkeld op het terrein van slachtofferrechten. Binnen de gerechten wordt ook op andere wijze aandacht gevraagd voor het belang van een goede bejegening van slachtoffers. Bijvoorbeeld door organiseren van en deelnemen aan cursussen, themadagen en bijeenkomsten met slachtoffers en slachtofferadvocaten. Concrete zaken worden na afloop van de behandeling door rechters geëvalueerd. Ook de bejegening van het slachtoffers kan daarbij aan de orde komen. De meeste gerechten hebben echter geen periodiek overleg – intern of extern – dat is gericht op de bejegening van slachtoffers in algemene zin.

Bij het beschikbaar stellen van voorzieningen aan slachtoffers ervaren de gerechten verschillende knelpunten. Soms biedt de architectuur van een gerechtsgebouw weinig mogelijkheden om de confrontatie tussen het slachtoffer en de verdachte te voorkomen of om anderszins de privacy van het slachtoffer voldoende te garanderen. Ook hebben gerechten aangegeven dat de toenemende aandacht voor slachtoffers en de uitbreiding van slachtofferrechten tot gevolg hebben dat de behandeling van zaken meer tijd en zodoende meer geld kost, terwijl de beschikbare capaciteit en middelen beperkt zijn. Daarbij is de beperkte capaciteit van de bodedienst als specifiek aandachtspunt genoemd.

Raad voor de
rechtspraak

datum 6 november 2018
kenmerk UIT 11245/Strat/RB/eb
pagina 3 van 4

Aanbevelingen

De onderzoekers doen in het rapport de navolgende aanbevelingen.

1. Bevorder meer uniformiteit in basisvoorzieningen en werkwijzen

Elk gerecht beschikt over werkwijzen en voorzieningen om het slachtoffer te kunnen identificeren, op te vangen, te begeleiden en te beschermen. Er zijn daarbij de nodige verschillen geconstateerd. Aan de gerechten wordt gevraagd te komen tot een landelijke werkprocesbeschrijving met betrekking tot de informatie die het slachtoffer van de gerechten ontvangt en de wijze waarop de wensen van het slachtoffer het gerecht (tijdig) bereiken. Daarnaast wordt aanbevolen om te komen tot meer uniformiteit in basisvoorzieningen. De gerechten wordt gevraagd in overleg vast te stellen welke basisvoorzieningen zij gemeenschappelijk onderschrijven en wat er nodig is om daarin te kunnen voorzien.

2. Voorzie in betere informatie over beschikbare voorzieningen

Het merendeel van de gerechten biedt aan slachtoffers geen specifieke informatie over de in de gerechtsgebouwen aanwezige voorzieningen. Door verschillende gerechten is naar voren gebracht dat die informatie op de website van de Rechtspraak zou kunnen worden aangeboden. Aan de gerechten wordt gevraagd daartoe over te gaan. In het verlengde hiervan is het voor de gerechten van belang dat zij door het OM tijdig worden geïnformeerd over bijzondere voorzieningen ten behoeve van het slachtoffer die in een concrete zaak geboden zijn. In dat verband wordt onder meer geadviseerd te onderzoeken in hoeverre de individuele beoordeling van slachtoffers die op 1 juni 2018 is ingevoerd mogelijkheden biedt om al in een vroeg stadium vast te stellen wat er op de zitting nodig is, zodat daarop tijdig kan worden geanticipeerd. De gerechten wordt aanbevolen hierover met het OM in gesprek te gaan.

3. Onderzoek of herziening van de Modelregeling geboden is

De Modelregeling bevat vertrekpunten die door de gerechten in 2012 gezamenlijk werden onderschreven. Het onderzoek toont aan dat de gerechten veel voorzieningen hebben getroffen, maar dat niet alle ambities van de Modelregeling worden gehaald. Uit het onderzoek volgt dat sommige vertrekpunten van de Modelregeling niet (langer) worden onderschreven. Tegelijkertijd doen zich nieuwe ontwikkelingen voor, zoals de geleidelijke invoering van het digitale strafdossier. Die ontwikkelingen brengen nieuwe behoeften van slachtoffers (en verdachten) met zich. Het onderzoeksrapport biedt aanknopingspunten om onderdelen van de Modelregeling te herzien en een aangepaste Modelregeling naar verloop van tijd opnieuw te evalueren. Herziening kan worden aangegrepen om de Modelregeling opnieuw onder de aandacht te brengen van alle gerechten, omdat is gebleken dat niet iedereen daarmee voldoende bekend is.

4. Voorzie in periodieke evaluatie

Een aantal gerechten heeft een vaste contactpersoon voor het OM en Slachtofferhulp Nederland (SHN) aangewezen. Daarnaast zijn in de interviews initiatieven genoemd als spiegelbijeenkomsten en een online feedbackformulier. Aan de andere gerechten wordt in overweging gegeven om hierbij aansluiting te zoeken en te voorzien in periodieke evaluatie van de bejegening van slachtoffers en slachtoffervoorzieningen.

datum 6 november 2018
kenmerk UIT 11245/Strat/RB/eb
pagina 4 van 4

Ten slotte wordt overleg tussen bodes van de verschillende gerechten in overweging gegeven. Dat kan bijdragen aan beter inzicht in de werkwijzen van gerechten, de oorzaken achter eventuele verschillen en mogelijkheden om deze weg te nemen.

5. Onderzoek of differentiatie mogelijk is

De groep slachtoffers die niet wordt begeleid door het OM en waarvan vooraf weinig bekend is, is relatief klein. Het kost veel tijd en capaciteit om de begeleiding van deze doelgroep te institutionaliseren en uit te voeren. Dat gaat ten koste van de productiviteit van de gerechten. Het onderzoek toont aan dat sommige voorzieningen, zoals het volgen van de zitting via een videoverbinding, vooral in grotere zaken met veel impact worden toegepast. Het onderzoek toont ook aan dat van beschikbare voorzieningen als slachtofferwachtruimtes door slachtoffers zelf relatief weinig gebruik wordt gemaakt. Gelet op deze omstandigheden is voorstelbaar dat wordt onderzocht in hoeverre enige differentiatie kan worden aangebracht bij het actief beschikbaar stellen van voorzieningen. Maar ook in een ogenschijnlijk eenvoudige zaak moet niet elke voorziening vooraf worden uitgesloten.

Vervolg

De Raad onderschrijft deze conclusies en aanbevelingen. Verschillende wetswijzigingen hebben laten zien dat het goed mogelijk is gebleken om, met inachtneming van het publiekrechtelijke karakter van het strafproces, het slachtoffer een rol te laten vervullen als procesdeelnemer met bepaalde rechten. De verstevigde positie van het slachtoffer gaat in de praktijk gepaard met behoeften aan een correcte bejegening en aan bescherming. Het onderzoek laat zien dat er al veel is bereikt, maar dat er ook aandachtspunten zijn.

De Raad heeft het rapport onder de aandacht gebracht van de gerechten met het verzoek om aan de hand van de aanbevelingen en waar nodig in overleg met elkaar en met het OM te komen tot verdere verbeteringen in de opvang en begeleiding van slachtoffers. De gerechtsbesturen hebben zich daartoe bereid verklaard. Raad en Dagelijks Bestuur van de presidenten zullen de voortgang monitoren. In het najaar van 2019 zal de Raad u over de voortgang informeren. Aan de gerechten is gevraagd om – wanneer de huidige kaders bepaalde verbeteringen niet toelaten – aan te geven wat daarvoor nodig is. Indien noodzakelijk zal de Raad daarover al eerder met u in gesprek gaan.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

mr. F.C. Bakker
Voorzitter Raad voor de rechtspraak